

Europa Jaarplan 2019

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Positionering en profilering.....	5
Europese fondsverwerving.....	6
I. Dossier: Klimaat & Energie.....	8
II. Dossier: Transitie naar een digitale en duurzame economie	10
III. Dossier: Leefomgeving	13
IV. Dossier: (Duurzame) mobiliteit.....	15

Bijlagen:

- 1. P4 Strategische terug- en vooruitblik Europa 2019*
- 2. HNP Werkplan 2019*
- 3. Europese Commissie werkprogramma 2019*

Inleiding

Belang van Europese Samenwerking

De maatschappelijke uitdagingen die zich in de provincie Zuid-Holland (ZH) manifesteren, zijn opgaven die zich ook op het Europese niveau afspelen. De Europese Unie (EU) ontwikkelt beleid om deze opgaven, die zich expliciet niet aan de regionale of nationale grenzen houden, op te lossen. Denk aan de terugdringing van de CO2 uitstoot, klimaatadaptatie of transitie naar een nieuwe (schone) economie. De EU nodigt de lidstaten uit om gezamenlijk beleid te ontwikkelen, krachten te bundelen door samenwerking binnen grensoverschrijdende programma's en subsidieert een grote hoeveelheid projecten om innovatie te ontwikkelen en te valoriseren. In onze provincie landt per programmaperiode (2014-2020) circa 1 miljard Euro aan subsidies uit diverse Europese Fondsenprogramma's.

Het belang van Europese samenwerking in het aanpakken van de maatschappelijke uitdagingen die zich voordoen, maken dat de provincie Zuid-Holland al meer dan 20 jaar een actieve speler is in Brussel. We hebben de ambitie om mede met onze regionale partners en andere provincies onze belangen te behartigen bij de beleidmakers in Brussel. Het beleid dat in Brussel wordt gemaakt mag geen belemmering zijn voor de regionale/lokale omstandigheden die Zuid-Holland kent. Ten tweede stimuleren we dat projecten in Zuid-Holland Europese financiering ontvangen. Ten derde borgen we de gewenste positionering van de provincie in Brussel via deelname aan belangrijke Europese netwerken.

De provincie werkt binnen veel opgaven samen met andere regio's of provincies met wie we gezamenlijke belangen hebben. Soms is dat binnen het Interprovinciale Overleg (IPO) verband, in enkele gevallen werkt de provincie samen in Randstadverband en soms is die samenwerking met een Noordelijke provincie of breder in Europa, zoals met Vlaanderen of Noordrijn Westfalen.

In de [Europa Strategie 2016-2019](#) is de inzet in Europa door de provincie Zuid-Holland voor deze periode vastgelegd.

Verbinden van Europa aan de provinciale agenda

De inzet in Europa krijgt vorm vanuit de inhoudelijke opgaven van de provincie met actieve betrokkenheid van de verantwoordelijke collegeleden. De coördinerend gedeputeerde en het team Europese en Internationale Aangelegenheden (EU/IA) functioneren daarbij als aanspreekpunt en aanjager van de Europese dimensie op de provinciale opgaven. Zij stimuleren het Europa-bewustzijn binnen de organisatie, signaleren kansen en ontwikkelingen waarop de provincie besluit te acteren.

Het Europa Jaarplan 2019 dat voor u ligt, beschrijft de actuele dossiers waar de provincie Zuid-Holland op acteert richting de EU. Per dossier is beschreven wat de opgave inhoudt en welke acties zich voordoen in 2019. Het Jaarplan start met de beschrijving van de inzet op de overkoepelende opgave Positionering & Profileren van de provincie in Brussel en de inspanningen gericht op het optimaal benutten van Europese fondsen bij de realisatie van provinciale ambities. Daarna volgt de uitwerking van vier inhoudelijke opgaven op de dossiers Schone Energie, Leefomgeving, Innovatieve economie en (Duurzame) Mobiliteit. Hierbij wordt aangegeven wie de bestuurlijke trekker is.

2019, een bijzonder jaar

Het jaar 2019 is een bijzonder jaar. Zowel in Brussel als in Nederland vinden verkiezingen plaats. Een nieuw Europees Parlement wordt gekozen, een nieuwe Europese Commissie wordt aangesteld en de provincies krijgen nieuwe Statenleden en nieuwe colleges. Dit betekent dat er een prioritering van de opgaven plaats zal vinden en dat de inzet in Brussel aan de hand van deze nieuwe omstandigheden, bepaald zal worden. Het jaarplan 2019 dat er nu ligt, is bovenal een voortzetting van initiatieven die al lopen. Per dossier is getracht een beeld te schetsen van de actuele ontwikkelingen en een overzicht te geven van acties die op de planning staan, zoals deelname aan projecten, netwerken, events of lobbytrajecten omdat dat logischerwijs voortvloeit uit eerdere acties.

Actualiteit: Brexit

De Brexit is een actueel dossier dat de provincie op de voet volgt. Op het moment van schrijven van dit jaarplan is de uitkomst van de Brexit nog onzeker, maar neemt de kans op een *no-deal* scenario toe. Als provincie werken wij er daarom hard aan om zo goed mogelijk op deze situatie voorbereid te zijn. We doen dit door op te treden als facilitator voor het Zuid-Hollandse bedrijfsleven en zijn actief in contact met stakeholders om in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen en bieden hulp daar waar de provincie van waarde kan zijn. Daarnaast behartigen we de Zuid-Hollandse belangen in de speciale Brexit-taskforce van het Comité van de Regio's en het Conference of Peripheral Maritime Regions netwerk.

De voorbereiding op de Brexit vergt ook praktische maatregelen, zoals bijvoorbeeld in het havengebied van Rotterdam. Door mogelijk nieuw in te voeren douaneformaliteiten is de kans aanzienlijk dat grenscontroles bij de ferryterminals leiden tot opstoppingen, met files op nabij gelegen snelwegen en onderliggend wegennet tot gevolg. De provincie is daarom aangesloten op de Brexit Transport Tafel, waar onder leiding van Rijkswaterstaat wordt gewerkt aan verkeerscirculatieplannen met operationele maatregelen om ernstige verkeershinder in en om het havengebied te voorkomen.

Daarnaast is de kans groot dat er extra parkeerruimte voor vrachtwagens nodig is omdat transportbedrijven hun vrachtgegevens niet correct hebben ingevuld. Gevolg is dat chauffeurs worden weggestuurd bij de terminal. Het wordt een uitdaging om voldoende parkeerruimte te creëren als de afhandeling vertraging oploopt doordat zich teveel trucks zonder de juiste papieren melden. Met name aan de noordkant van de Nieuwe Waterweg dienen adequate maatregelen te worden genomen. De provincie spant zich hier samen met betrokken gemeenten voor in.

Positionering en profilering

De opgave waar de provincie aan werkt

Een goede positionering en profilering van de provincie Zuid-Holland in Brussel is van groot belang omdat op deze manier de provincie zichzelf in staat stelt om wanneer nodig invloed te hebben op beleidsontwikkeling, wet- en regelgeving en andere relevante trajecten die plaatsvinden bij de Europese instellingen. Een groot deel van de Europese wetgeving is van invloed op de aanpak van de provinciale opgaven, bijvoorbeeld klimaatadaptatie of het komen tot een circulaire economie. De kracht van de inzet in Europees verband wordt vaak vergroot door strategische samenwerking. De provincie Zuid-Holland is daarom actief binnen een groot aantal netwerken die haar positie versterken.

Inzet in netwerken, beleidsbeïnvloeding en/of projectontwikkeling in 2019:

- Het Comité van de Regio's (CvdR)
- Het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) en de IPO-samenwerking
- De samenwerking met de Randstadprovincies in Europa (Regio Randstad)
- De Vlaams Nederlandse Delta (VND)
- De samenwerking met Noordrijn-Westfalen
- De samenwerking in Europa met de Economic Board Zuid-Holland (EBZ)
- De Europa-samenwerking met de kustprovincies
- Het netwerk van kustregio's "Conference of Peripheral Maritime Regions" (CPMR)
- Er wordt zowel ambtelijk als bestuurlijk deelgenomen aan discussies over actuele ontwikkelingen zoals de Brexit en het Meerjarig Financieel Kader (van belang voor de inzet van Europese Fondsen na 2020)
- Er wordt jaarlijks en GS-werkbezoek georganiseerd aan Brussel
- Binnen een aantal Europese subsidieprogramma's zijn wij medeverantwoordelijk voor toekenning van subsidies aan ingediende projecten.

N.B. Voor de invulling van de HNP samenwerking kan worden verwezen naar HNP Werkplan 2019; Voor de Randstad Europa samenwerking naar de Strategische terug- en vooruitblik Europa 2019.

Samenwerking binnen de Eurodeltametropool

De regio's Randstad, Rijn- Ruhrgebied en Vlaamse Ruit zijn nauw met elkaar verbonden door fysieke en niet-fysieke stromen en netwerken. Hun transitie-opgaven (klimaat, energie, nieuwe economie) en daarbij horende bestuurlijke vraagstukken zijn deels vergelijkbaar. De regio's vormen samen de Eurodeltametropool, een schaal waarop samenwerking binnen de transitie-opgaven essentieel en effectief is en kan zijn. In het rapport [Samenwerking in de Eurodeltametropool](#) (2017) wordt de schaalgrootte van de Eurodeltametropool nader uitgewerkt. Het rapport beschrijft de kansen om met elkaar de opgaven aan te pakken én welke rol de provincies in deze kunnen pakken.

In 2018 is sterk ingezet op het concept van de Eurodeltametropool. Ten eerste is in Brussel aandacht gevraagd voor een sterkere samenwerking binnen de metropool, onder andere tijdens het werkbezoek van Gedeputeerde Staten aan Brussel. Ten tweede is ingezet op een sterkere samenwerking tussen deze drie regio's, onder andere tijdens de Corridor Week in november 2018. De in 2018 ingezette lijn zal voortgezet worden in 2019, onder andere via de mogelijkheden die de internationale omgevingsagenda van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) biedt, waarin grensoverschrijdende opgaven worden uitgewerkt. Tevens verkennen we de mogelijkheid voor verdieping van samenwerking in de Eurodeltametropool via een *targeted analysis* van het European Spatial Planning Observation Network (ESPON). Als laatste zal via het voorzitterschap door de provincie van de Vlaams Nederlandse Delta (VND) en via de vertegenwoordiging van Zuid-Holland in Düsseldorf (gericht op versterking van onze relatie met Noordrijn Westfalen) invulling worden gegeven aan de samenwerking in de Eurodeltametropool.

Europese fondsverwerking

De opgave waar de provincie aan werkt

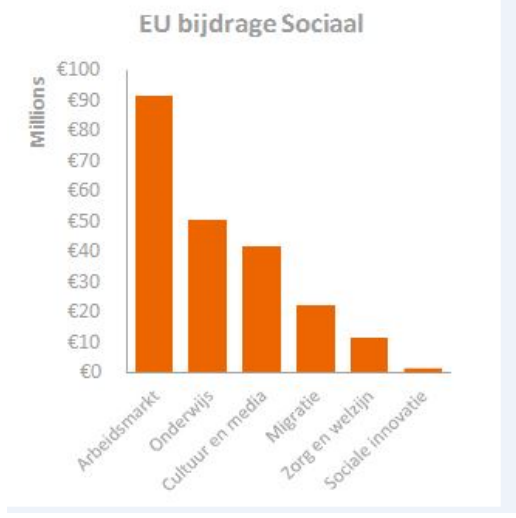
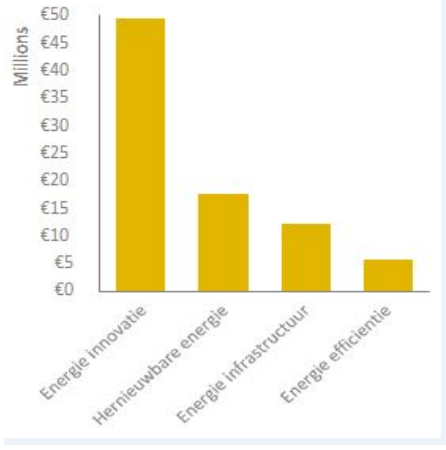
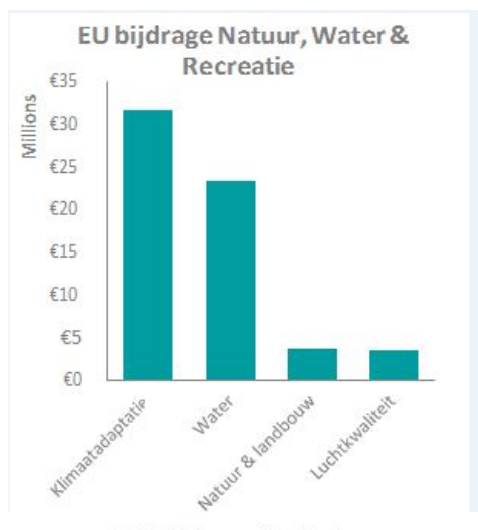
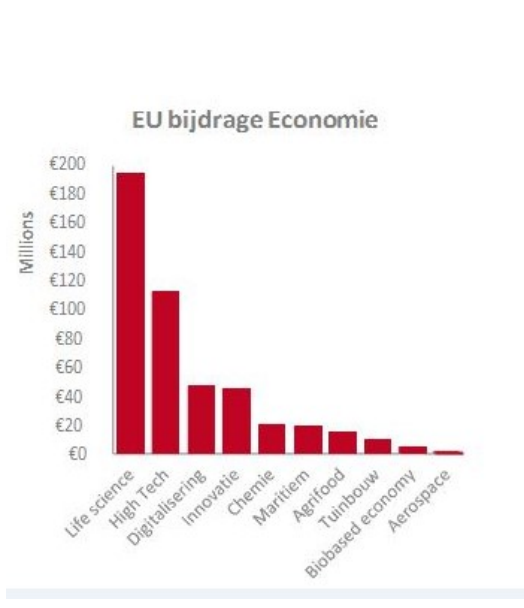
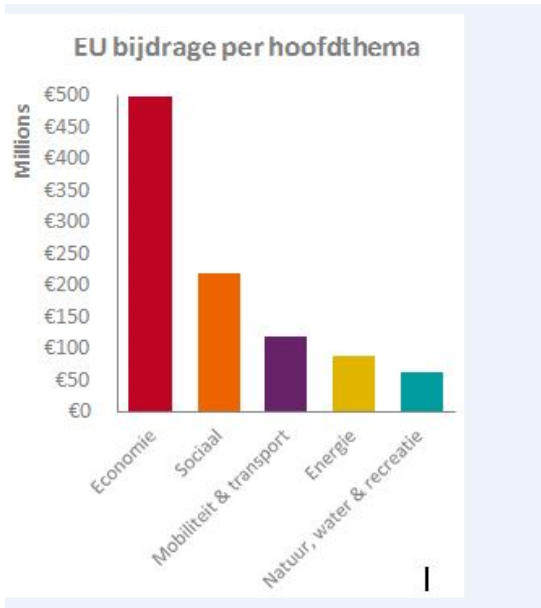
De provincie Zuid-Holland zet zich blijvend in voor het maximaal benutten van Europese financiering van projecten in Zuid-Holland. In de Europese begrotingsperiode 2014-2020 is financiering beschikbaar die bij kan dragen aan het realiseren van maatschappelijke opgaven van Zuid-Holland. Met name gelden uit de Europese structuurfondsen zijn een effectief instrument dat meerwaarde biedt om gebiedsgerichte ontwikkeling van steden en regio's te ondersteunen. We leggen de focus op programma's waar de provincie zelf sturing kan geven aan de selectie van projecten: Kansen voor West (KvW) II, grensoverschrijdende programma's (Interreg) en het Plattelands Ontwikkelingsprogramma (POP). Daarnaast benutten we de extra kansen via thematische programma's als HORIZON 2020 (kennis en innovatie), CEF Transport (Europese transportcorridors), Life (natuur en milieu) en de Europese Investeringsbank (EIB).

In de nieuwe begrotingsperiode (2020-2027) willen de Nederlandse provincies gebruik blijven maken van subsidies uit het Europees cohesiebeleid (Structuurfondsen) en het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB). Hiertoe is een lobbytraject gestart in 2018 en wordt in 2019 voortgezet. De Nederlandse provincie hebben de dossiers Cohesiebeleid en GLB na 2020 aangemerkt als prioritair en hebben gezamenlijke standpunten bepaald die tijdens de onderhandelingen wordt ingezet.

Inzet in netwerken, beleidsbeïnvloeding en/of projectontwikkeling in 2019 →

1. In 2019 zullen we verder inzetten op de gezamenlijke lobby in HNP en Randstadverband op het Meerjarig Financieel Kader en de onderliggende fondsen verordeningen richting Europese Commissie, Europees Parlement en het Rijk. We benutten hiervoor ook het CPMR en het Vanguard Initiative als invloedrijke Europese netwerken waar we onderdeel van uit maken.
2. Het jaar 2019 is een belangrijk jaar voor de voorbereiding op de vormgeving van de nieuwe EFRO programma's. In de eerste helft van 2019 zal de focus liggen op het opstellen (in Randstadverband) van een nieuwe slimme specialisatie strategie (S3) voor de periode 2021-2027. Deze S3 vormt een voorwaarde voor het kunnen indienen van een nieuw KvW III programma. Als Zuid-Holland stellen we hiertoe onze input op, samen met onze stakeholders, gemeenten, kennisinstellingen en Innovation Quarter (IQ), die we ook kunnen gebruiken richting andere Europese programma's zoals Interreg in deze onderhandelingsperiode. De tweede helft van 2019 zal in het teken staan van de voorbereiding van een nieuw operationeel programma KvW III.
3. In 2019 begint ook de voorbereiding voor het nieuwe Interreg Vlaanderen-Nederland programma. Een belangrijk aandachtspunt is het verkennen van de mogelijkheden om te komen tot een volwaardig partnerschap van (delen van) Zuid-Holland in dit programma. Voor de opvolger van het huidige 2 Zeeënprogramma zullen we samen met de Europese partnerregio's werken aan voorstellen voor een passend vervolg voor dit programma dat mede afhankelijk is van de uitkomst van de Brexit.
4. Voor het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) wordt door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LVN) en de provincies gezamenlijk een nieuw programma opgesteld. Dit programma zal zich onder andere richten op de thema's klimaat en innovatie. De voorbereidingen lopen in 2019 door.
5. In 2019 starten we met het opstellen van een nieuwe provinciale ambitiestrategie waarin we uitwerken hoe de provincie na 2020 optimaal gebruik kan (blijven) maken van de mogelijkheden van Europese Fondsen bij de realisatie van regionale opgaven (na nadere invulling (MFK).

In de periode 2014-2018 landt er een bedrag van €983 miljoen (noot: peildatum april 2018) uit Europese Fondsenprogramma's in Zuid-Holland, onderstaande grafieken laten de verdeling per thema zien. Lees meer in de publicatie [Met Europa investeren in Zuid-Holland](#).

I. Dossier: Klimaat & Energie

Opgave waar de provincie Zuid-Holland aan werkt

Provincies zetten zich in voor het versnellen van de Energietransitie en het behalen van de klimaatdoelstellingen van Parijs. Het is daarom van belang om de rol van de regionale overheden in de energietransitie voor het voetlicht brengen bij de EU-instellingen in relatie tot het pakket Schone energie voor alle Europeanen met als hoofdoelstellingen CO₂-reductie, productie van energie uit hernieuwbare bronnen en energiebesparing.

Het dossier Klimaat en Energie is een prioritair dossier van het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de provincie Zuid-Holland volgt de IPO-lijn binnen dit dossier. Het team Energie is hier contactpersoon voor. Vanuit deze lijn wordt nu gewerkt aan gezamenlijke speerpunten vanuit de Nederlandse provincies op het energie en klimaatdossier in Europa.

Naast de inzet van het IPO op dit dossier, heeft de provincie Zuid-Holland ingezet op waterstof en positionering in Europa van het waterstofcluster Zuidwest.

Specifieke case Zuid-Holland: Hydrogen Valley / Waterstof
Zuid-Holland streeft naar een duidelijk profiel en positionering van het waterstofcluster Zuidwest in de nationale en Europese routekaart een gewenst resultaat.

[Inzet in netwerken, beleidsbeïnvloeding of projectontwikkeling in 2019 →](#)

Waterstof

1. De inzet van de Provincie Zuid-Holland in Europa op het gebied van waterstof zal worden bepaald aan de hand van de Routekaart Waterstof die in januari 2019 wordt opgeleverd. De volgende stap is een actieprogramma. Het actieprogramma wordt aan de hand van de drie sporen opgesteld. Er wordt gekeken naar de aanbodkant van waterstof, de vraagkant en welke infrastructuur nodig is. Aan de hand van het actieprogramma zal de inzet over de grenzen heen bepaald worden en kunnen acties nader worden geformuleerd.
2. Samenwerking op het gebied van waterstof zal een plek krijgen in de 'Werkagenda voor TEN-T Corridors en Mobiliteit' die NRW en vijf Nederlandse provincies op 25 februari 2019 in Zwolle gaan ondertekenen .
3. We zien verschillende mogelijkheden voor Europese cofinanciering voor H₂GO-projecten. Aan de ene kant bij de ontwikkeling van productiecapaciteit anderzijds

Achtergrondinformatie Waterstof

Een stap die in **december 2017** al gezet is, is het vormgeven van een Goeree Overflakkee H₂G-O waarin 28 partijen hebben onderschreven dat het eiland Goeree-Overflakkee met de verbinding naar het Haven Industrieel Complex als proeftuin voor een portfolio van waterstofprojecten zal dienen. Afhankelijk van de resultaten kan bij succes grootschalige toepassing elders in Zuid-Holland en daarbuiten plaatsvinden.

Op **19 juni 2018** heeft de Provincie Zuid-Holland de conferentie 'Joining forces towards an EU Green Hydrogen Economy' georganiseerd om het waterstofcluster Zuidwest verder te positioneren in Brussel. De heer Šeščovič, Eurocommissaris en Vice-President van de Europese Energie Unie, en een van de sprekers, heeft de Provincies Zuid-Holland en Groningen voorgesteld om een Groene Waterstof-Economie-initiatief in te dienen bij de Europese Commissie zodat de nieuwe commissie na de Europese verkiezingen kan besluiten over ondersteuning van het initiatief. Deze nieuwe commissie zal worden gevormd na de Europese Parlementsverkiezingen van 23 tot en met 26 mei 2019. Vanuit deze bijeenkomst zijn de eerste contouren gevormd van een samenwerking met Noord-Nederland, West-Vlaanderen, Noordrijn Westfalen en regio Heide over verbindingen tussen deze toekomstige Hydrogen Valleys.

Op **18 september 2018** is besloten een waterstof-verklaring van de EU-voorzitter Oostenrijk te ondersteunen.

voor toepassing in mobiliteit en bijvoorbeeld de binnenvaart. We verkennen deelname aan de Synergy call vanuit DG Energy en DG Move (gezamenlijke voorbereiding specifiek voor de eilanden).

4. Wij verkennen op dit moment in het kader van het Europese subsidieprogramma JIVE2 of het introduceren van waterstof-bussen voor personenvervoer in het concessiegebied Hoekse Waard - Goeree-Overflakkee ondersteunend kan zijn aan totstandkoming van de groene waterstofeconomie in Zuid-Holland.
5. Er vinden gesprekken plaats met het havenbedrijf Rotterdam en Deltalinqs over verdere ontwikkeling en onderzoek op het gebied van waterstof in de Rotterdamse haven, met Noord-Nederland over de verbinding met de waterstofinitiatieven aldaar en ook op Europees niveau (via het samenwerkingsverband Fuel Cells and Hydrogen Joint Undertaking). Concreet gaat het bijvoorbeeld om het project H-vision.

Geothermie

6. In 2018 is geïnvesteerd in Europese contacten en Europese regio's op het gebied van geothermie. Regio Toscane het initiatief genomen om een smart specialisation platform geothermal energy op te richten. De provincie Zuid Holland heeft haar steun hiervoor gegeven.
7. Voor geothermie zal Zuid-Holland inventariseren of een actieve deelname aan het smart specialisation platform Geothermal Energy gewenst is.

Wet- en regelgeving die relevant is in Europees verband

De Europese wet- en regelgeving wordt in IPO verband gemonitord waarbij vanuit Zuid Holland extra aandacht is voor ontwikkelingen op het gebied van geothermie en waterstof. In november 2018 heeft de Europese Commissie een lange-termijn strategie voor de terugdringing van broeikasgasemissies gepubliceerd. Met deze strategie geeft de EU invulling aan de doelstellingen uit het Klimaatakkoord van Parijs. De strategie is van belang voor Zuid-Holland omdat verschillende scenario's voor CO2 neutraliteit in 2050 worden uitgewerkt. De EC voorziet een belangrijke rol voor waterstof in deze scenario's. In 2019 voert de EC gesprekken met Europese stakeholders over de uitvoering van de strategie en het is belangrijk om hierop aan te sluiten. Naar verwachting volgt daarna nieuwe wet- en regelgeving.

Lopende projecten binnen Europese Fondsenprogramma's:

- Interreg-2 Seas project **MET-Certified** (uitvoeren observer tasks). Het project richt zich op de ontwikkeling van internationaal erkende normen en certificatieschema's voor technologieën op het gebied van getijde-energie.
- Het Kansen voor West project **ED en SOFIE**. Een fonds gericht op onder andere de installatie van zonnedaken, aardwarmteprojecten (in de glastuinbouw), warmtenetten en het gebruik van innovatieve windmolens die vervuild water omzetten in drinkwater.

II. Dossier: Transitie naar een digitale en duurzame economie

Opgave waar de provincie Zuid-Holland aan werkt

De provincie Zuid-Holland stimuleert de transitie naar een digitale en duurzame economie door het stimuleren van grensoverschrijdende economische waarde ketens en het toegankelijk maken van elkaars innovatie ecosystemen. Voor steeds meer innovatie geldt dat de vereiste kennis en competentie niet in eigen bedrijf te vinden is (vandaar de inzet op netwerken en R&D samenwerking), maar ook steeds vaker niet in eigen regio. Om op de wereldmarkt te kunnen concurreren moeten partners in andere regio's worden gevonden, en moeten regio's samenwerken met andere Europese regio's om bedrijven daarbij te helpen. De provincie doet dit onder andere binnen het Vanguard Initiative en het ERRIN netwerk. Op Europese schaal is gebleken dat met name instrumenten ontbreken voor de financiering van test- en demonstratiefaciliteiten en vormt dit onderwerp daarom een belangrijk onderdeel in onze lobby binnen de Europese Fondsen na 2020. De in Zuid-Holland sterke clusters zoals de greenport en het Haven- en Industrieel Complex worden geraakt door deze transitie. Door de transitie versneld te doorlopen kunnen zij hun concurrentiepositie behouden en zelfs versterken.

Innovatie als bron voor economische groei

Innovatie en handel zijn belangrijke bronnen van economische groei. Voor een concurrerende Zuid-Hollandse economie is het daarom essentieel dat het ecosysteem voor innovatie goed is en export door bedrijven waar nodig wordt gestimuleerd. De focus is daarbij op topsectoren omdat deze van wezenlijk belang zijn voor de nationale én Zuid-Hollandse economie, zowel door hun toegevoegde waarde als vanwege werkgelegenheid.

De provincie stimuleert innovatie, met specifiek de focus op het midden en kleinbedrijf via Innovation Quarter (met kapitaal, business development en internationale acquisitie als kerntaken), via directe steun voor R&D projecten en haalbaarheidsstudies, door samenwerking te faciliteren in netwerken gericht op innovatie en door de 'time to market' te helpen verkorten met testfaciliteiten als fieldlabs en pilot plants.

Industriële transitie

De EU onderkent net als Zuid-Holland het belang van de industriële transitie. In de mededeling van de Europese Commissie over Investeren in een slimme, innovatieve en duurzame industrie. Een vernieuwde strategie voor het EU-industriebeleid (COM(2017) 479) onderstreept het belang van een sterke en goed presterende industrie voor de toekomst van de Europese economie. De Commissie heeft onder voorzitterschap van Commissie-vicevoorzitter Kationen de ronde tafel "Industrie 2030" in het leven geroepen (in februari 2018 voor het eerst bijeen). In de zomer van 2019 zal er een "ambitieuze langetermijnvisie op het industrieel beleid" worden opgesteld. Het Comité van de Regio's (CvdR) zet in op een sterke territoriale en plaatsgebonden dimensie in de visie. Gedeputeerde Balie neemt namens het CvdR als waarnemer deel aan de ronde tafel "Industrie 2030" en zal op dit onderwerp rapporteur zijn voor een advies van de CvdR.

Inzet in netwerken, beleidsbeïnvloeding of projectontwikkeling in 2019 →

1. Vanuit het Vanguard Initiative wordt de samenwerking tussen bedrijven in economische waarde ketens concreet vorm gegeven. De provincie leidt samen met Lombardije de Vanguard Bio Economy Pilot. De pilots draaien om het vormgeven van zogenaamde 'demo cases', bestaande uit concrete business kansen van bedrijven ('bottom-up' en 'business led') en worden ondersteund door regionale overheden die helpen bij het vinden van partners en financiering.
2. De Vanguard Biobased pilot wordt voortgezet in 2019. Voor de inzet rondom het havenindustriële (chemisch) cluster is daarnaast de samenwerking met Noordrijn- Westfalen relevant en zal de provincie eventueel lid worden van het European Chemical Regions Network (ECRN). We werken

aan het vormgeven van een vouchersysteem voor MKB bedrijven om tests voor nieuwe biobased chemieprocessen bij de Bio Process Facility (BPF) in Delft uit te kunnen voeren. Met Lombardije en Vlaanderen wordt overlegd of bedrijven uit hun regio ook de BPF kunnen gebruiken (met vouchers van hun eigen regio), en of onze bedrijven ook de pilot plant in Gent kunnen gebruiken.

3. Er is in 2018 gestart met een verkenning of de provincie ook in andere Vanguard pilots kan participeren. Voor wat betreft de high tech, waarvoor het Smart Manufacturing Industriële Toepassing in Zuid-Holland (SMITZH) een belangrijke pijler is, wordt bezien of aangesloten kan worden bij de Vanguard Pilot Efficient and Sustainable Manufacturing (ESM), die een aantal demo cases te bundelt, waaronder één onder de noemer 'Digital Transformation'.
4. Vanuit het Comité van de Regio's (CvdR) zal gedeputeerde Baljeu in de eerste helft van 2019 werken aan een adviesrapport over de rol die regio's kunnen spelen bij de Europese strategie gericht op industriële modernisatie.
5. Op dit moment wordt een 3e call Kansen voor West II voorbereid gericht op fieldlabs binnen een aantal thema's, mede afgestemd op kansrijke en vergevorderde plannen in de regio. Het gaat daarbij om 5G, elektrificatie van de chemische industrie, vertical farming, life sciences en airport- of deltatechnologie.
6. Met de Economic Board Zuid-Holland (EBZ) wordt gewerkt aan een actieplan om de gezamenlijke inzet in Europa vanuit de EBZ partners verder te versterken. Het actieplan zal in het eerste kwartaal van 2019 worden opgeleverd.
7. De Start-up Europe summit georganiseerd door de Europese Commissie (DG Connect) zal in het najaar in Rotterdam plaatsvinden (thema: artificial intelligence). We kunnen hier bedrijven en kennisinstellingen uit de regio in de schijnwerpers zetten.
8. Via het NEREUS netwerk en EP schaduwrapporteur Caroline Nagtegaal zullen we nadere input leveren vanuit het Zuid-Hollandse ruimtevaart cluster ten behoeve van de Europese Ruimtevaartstrategie binnen het Meerjarig Financieel Kader. Op verzoek van de sector verkennen we de mogelijkheden om te komen tot samenwerking met de regio Bremen, die net als Zuid-Holland geldt als een sterke ruimtevaart regio. Eerste stappen hiertoe worden gekoppeld aan de handelsmissie van het rijk naar Bremen in maart 2019.
9. Het ERIAFF netwerk levert de provincie contacten op met andere regio's die actief zijn in de tuinbouw en landbouw. Deze contacten helpen bij de lobby op het EU beleid en leveren potentiële projectpartners op. De provincie heeft nu een relatief passieve rol. Een nader onderzoek in 2019 zal uitwijzen welke rol de provincie zal nemen en hoe dit netwerk gebruikt kan worden om onze doelen te bereiken.

N.B. Internationalisering speelt een belangrijke rol binnen de sterke clusters van Zuid-Holland. In het eerste kwartaal van 2019

Achtergrond informatie AEROSPACE

De provincie heeft medio 2016 de Clean Sky Joint Undertaking (MOU) ondertekend vanuit de regionale Aerospace Agenda Zuid-Holland 2016-2025. Clean Sky is een Horizon 2020 programma. Het doel is om via innovaties in de vliegtuigbouw de uitstoot van CO₂, NO_x en lawaai met 20-30% ten opzichte van de huidige generatie vliegtuigen te verminderen. In het kader hiervan is het fieldlab project SAM XL/CADC door de provincie succesvol bij Clean Sky aangereikt als het pilotproject voor de MOU. Ook heeft de provincie meegewerkt aan een Clean Sky bijeenkomst voor het MKB. Via NEREUS en Europarlementariër Caroline Nagtegaal (vanuit haar rol als schaduw rapporteur in het EP) hebben we gezorgd dat onze ruimtevaartsector input heeft aangedragen voor het nieuwe Europese ruimtevaartprogramma.

zal Innovation Quarter (IQ) sectorstrategieën opstellen voor de prioritaire clusters en thema's, die allen een internationaliseringsparagraaf zullen bevatten. Vanuit een aantal specifieke clusters in Zuid-Holland wordt gewerkt aan een internationaliseringsstrategie, zoals vanuit de Maritime Delta. Voor de Greenports levert de provincie begin 2019 een internationalisering strategie op. Voor de transitie naar de digitale economie voert Dialogic een verkenning uit. De verwachting is dat deze onderling op elkaar afgestemde strategieën en verkenningen aanknopingspunten bieden voor Europese netwerkvorming, fondsenverwerving en lobby.

Lopende projecten binnen Europese Fondsenprogramma's:

- Het Interreg Europe project **S34Growth** richt zich op het ontwikkelen en verbeteren van bestaande instrumenten voor interregionale samenwerking op het gebied van innovatie van sterke regionaal economische clusters.
- Het Interreg Europe project **Smart Pilots** richt zich op het verbeteren van regionaal beleid ter versterking van 'shared pilot facilities' ten behoeve van de bio-economie, zoals de Bio-proces facility in Delft.

III. Dossier: Leefomgeving

Opgave waar de provincie Zuid-Holland aan werkt

Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)

Het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) voor de periode 2021-2027 is in de maak. Op 1 juni 2018 heeft de Europese Commissie haar plannen gepresenteerd voor het vernieuwde landbouwbeleid voor deze periode. De provincies hebben dit dossier als prioritair aangemerkt en bepalen gezamenlijk de provinciale (lobby) inzet op dit dossier.

Provincies steunen een grotere bijdrage vanuit het GLB aan het klimaatakkoord en een GLB dat meer gericht is op innovatie en duurzaamheid naast voedselzekerheid en voedselveiligheid. In hun lobby paper geven de Nederlandse provincies aan dat zij de grondgebonden landbouw een eerlijke vergoeding willen geven voor beheer en biodiversiteit, mits robuust, doelmatig en efficiënt uitgevoerd, bij voorkeur door collectieven.

Ook willen de provincies de deelsectoren voorzien van een transitiebudget dat ingezet kan worden om de productie te verduurzamen om (1) de slag te maken naar klimaatneutraliteit en kringlooplandbouw, om (2) nieuwe verdienmodellen en productmarktcombinaties te ontwikkelen en om (3) accenten te verleggen van volumes naar valorisatie. Om maatschappelijke opgaven, waaronder klimaatdoelstellingen, te kunnen realiseren, is waarschijnlijk overheveling van budget van pijler 1 naar pijler 2 noodzakelijk.

Wet- en regelgeving natuur/waterkwaliteit

Als provincie koersen we op het behouden en versterken van natuurgebieden, soortbescherming en blijvend beheer. Deze opgave is nauw verbonden met Europa via bijvoorbeeld de vogel- en habitatrichtlijnen en gezien de rol van de provincie als bevoegd gezag voor de vergunningverlening in het kader van Natura 2000. De provincie volgt nauwgezet de actualiteit met betrekking tot de wet- en regelgeving, neemt actief deel in de nationale werkgroepen als beleid wordt geëvalueerd of nieuw beleid vorm krijgt en levert daar input op. Voorbeeld zijn de evaluaties van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de evaluatie van de Europese Adaptatiestrategie. Die in 2018 zijn gestart. Bij de uitvoering van Europese wet- en regelgeving hebben de provincies sinds 2018 vanuit gedecentraliseerde taken op het gebied van natuur een zwaardere rol als mededepartement in het besluitvormingsproces van de Europese Raad.

Inzet in netwerken, beleidsbeïnvloeding of projectontwikkeling in 2019 →

Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)

1. Binnen het GLB dossier: lobby voeren via de IPO-lijn.
2. Uitvoering geven aan het Plattelands Ontwikkelingsprogramma (POP) 3.
3. Uitvoering in IPO verband van de pilot Biodiversiteit in het kader van de rol van de provincies als mededepartement in de besluitvorming door de Europese Raad.

Wet- en regelgeving natuur/waterkwaliteit

1. De evaluatie van de KRW loopt van het vierde kwartaal 2017 t/m het derde kwartaal van 2019. Tevens zal de richtlijn stedelijk afvalwater worden geëvalueerd. Provincie Zuid-Holland zal actief haar standpunt met betrekking tot de beoordelingssystematiek inbrengen. De inbreng verloopt zowel via de IPO-lijn als via de Rijn West lijn. In januari 2019 is met een ambtelijke IPO-delegatie een bezoek gebracht aan Brussel. In februari zal in IPO-verband een position paper worden vastgesteld.
2. De evaluatie van de Europese Adaptatiestrategie loopt door in 2019. De EC heeft op 12 november 2018 de eerste resultaten van de evaluatie als eerste stap richting een mogelijk nieuwe strategie gepubliceerd. De EC concludeert na de eerste stap dat de strategie voorsnog voldoet, bijstelling is mogelijk aan de orde na

COP24 (december 2018), waar nadere invulling van het adaptatieraamwerk van het akkoord van Parijs een belangrijk agendapunt is. Belangrijk aandachtspunt voor de provincie is de doorwerking van klimaatadaptatie in het nieuwe MFK en de bredere verankering in de EU klimaat-energiekader, waarbij onder andere rapportageverplichtingen voor de lidstaten over hun adaptatie inspanningen zijn opgenomen.

3. Klimaatadaptatie is in toenemende mate een prioriteit in de EU fondsen (EFRO, GLB en LIFE) en biedt daarmee kansen op EU financiering. In september 2018 heeft het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) een eerste *concept note* ingediend voor een Europese subsidieaanvraag voor een klimaatbestendig Nederland (EU LIFE Integrated Project NL-NASCCELERATE). In november 2018 heeft de Europese Commissie de concept note goedgekeurd, waarna gestart is met de ontwikkeling van een full proposal. Het betreft een langjarig programma (2020-2027) bestaande uit projecten waardoor belangrijke knelpunten in de uitvoering van de Nationale Adaptatie Strategie worden weggenomen door middel van de beoogde LIFE subsidie. Beoogde partners in het LIFE IP project zijn het ministerie IenW, ministerie Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Rijkswaterstaat, provincies, waterschappen, gemeenten, kennisinstellingen en diverse maatschappelijke partijen.

Op basis van de in december 2018 vastgestelde provinciale klimaatadaptatiestrategie "Weerkrachtig Zuid-Holland" heeft de provincie projectactiviteiten geformuleerd welke zijn opgenomen in het gezamenlijke programma. Het programma wordt in maart 2019 door het ministerie van IenW ingediend bij de Europese Commissie. Na positieve beoordeling door de Europese Commissie zal het project in 2020 van start gaan.

4. Reactie leveren op het voorstel voor regelgeving minimumkwaliteitseisen hergebruik van water (in samenwerking met partijen uit het Coastar consortium). Het voorstel is in 2018 gepubliceerd, de provincie Zuid-Holland participeert namens het IPO in het Interbestuurlijk Dossierteam, waarin lobbyactiviteiten onderling worden afgestemd. In december heeft Europarlementariër Jan Huitema een bezoek gebracht aan het hoogheemraadschap van Delfland, waarbij hij uitleg heeft gekregen over lopende projecten en het Nederlandse standpunt.
5. Invulling geven aan paragraaf internationale samenwerking vanuit convenant met Deltares.

N.B. Het recente arrest van het Europees Hof over de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) zal mogelijk consequenties hebben voor beleid op het gebied van emissies veehouderij en andere bronnen NOx/NH3.

Lopende projecten binnen Europese Fondsenprogramma's:

- Deelname Interreg 2SEAS project **STAR2Cs** als observer partner: de resultaten van het project kunnen vroegtijdig gebruikt worden bij het formuleren van provinciaal klimaatbeleid (geen eigen inbreng activiteiten of financiële verplichtingen)
- Interreg North Sea Region project **FRAMES** uitvoeren conform planning. De provincie is Lead Beneficiary (uitvoeren projectmanagement, financieel management, communicatie en disseminatie) Beneficiary: uitvoeren pilot Alblasserwaard. Looptijd tot 1 maart 2020.
- Deelname aan het door Lead partner KWR Water ingediende Horizon 2020 projectvoorstel **Nextgen**. Nextgen richt zich op circulaire economie, water en energie.

IV. Dossier: (Duurzame) mobiliteit

Opgave waar de provincie Zuid-Holland aan werkt

Bevorderen van internationale bereikbaarheid van de provincie Zuid-Holland

Zuid-Holland is een internationaal transportknooppunt. Gezamenlijk optrekken met regio's langs de Europese vervoer corridors betekent krachten bundelen om opgaven zoals energietransitie, duurzaamheid, klimaatadaptatie op een grotere schaal aan te pakken. De provincie heeft in 2018 ingezet op intensivering van de samenwerking met Noordrijn-Westfalen (NRW) en Vlaanderen wat geleid heeft tot twaalf events tijdens de Corridor Week. Hierbij is samenwerking in corridors gestimuleerd teneinde samen één krachtige Eurodelta te realiseren. Tijdens de Corridor Week zijn verschillende onderwerpen aan bod gekomen. Van truck parking tot aan samenwerken aan een schonere en slimmere binnenvaart.

In 2019 zal hier verder op worden ingezet door het aangaan van een werkagenda tussen Nederlandse provincies met Noordrijn-Westfalen waarbij de officiële ondertekening voorzien is op 25 februari 2019. Deze vorm van samenwerking wordt met de Vlaamse partners verkend.

Daarnaast wordt actief samenwerking gezocht met partners aangesloten bij de Europese groepering voor territoriale samenwerking Rijn-Alpen-Corridor (EGTC RA) en zal op 11 en 12 april 2019 worden deelgenomen aan de bijeenkomst van de "General Assembly" in Genua (Italië).

Schone binnenvaart

Ten opzichte van andere vervoersmodaliteiten is de binnenvaartsector achtergebleven bij het reduceren van uitstoot en de ontwikkeling van schone technologie, mede doordat schepen en motoren lang mee gaan. Verduurzaming van de sector (schonere binnenvaart) gaat gepaard met slimmere logistiek, een sterkere economie en bescherming van de kwaliteit van onze leefomgeving. De focus daarbij ligt op (1) het verschoneren van het schip, (2) een betere positie van de binnenvaart in logistieke ketens, en (3) verbeterde infrastructuur in de vorm van o.a. vaarwegen, kades, en natte bedrijventerreinen.

In 2019 zal derhalve de ingezette samenwerking binnen netwerken als Union International des Transports Publiques (UITP), TEN-T, EGTC, Vlaams Nederlandse Delta worden voortgezet. Daarnaast zal Zuid-Holland indien van toepassing haar standpunt inbrengen bij Europese wet- en regelgevingstrajecten en wordt uitvoering gegeven aan een aantal Europese trajecten zoals "CEF Truck parking" alsmede de projecten Waterstofbussen via 3Emotion en JIVE2.

Inzet in netwerken, beleidsbeïnvloeding of projectontwikkeling in 2019 →

1. De provincie Zuid-Holland is lead partner binnen het project Clean Inland Shipping (CLINSH) en zal op 13 maart 2019 een Mid Term Review seminar geven in Brussel over dit demonstratieproject dat de effectiviteit en kosten van emissie reducerende technieken, alternatieve brandstoffen en walstroom vanuit de praktijk in kaart brengt.
2. Continuering van de samenwerking binnen de Fuel Cells and Hydrogen Joint Undertaking (FC&H JU), een publiek privaat partnerschap voor onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstraties voor waterstofenergie met als doel de marktintroductie van waterstof te versnellen. Dit is een belangrijke samenwerking voor de provincie om de opschaling van waterstofbussen te realiseren en hierin consortiaverbanden EU-subsidie voor te vinden.
3. Op 25 februari 2019 zal een werkagenda worden getekend door gedeputeerden van de provincies Gelderland, Limburg, deelstaat Noordrijn Westfalen en de provincie Zuid-Holland. Aanleiding hiertoe is een bestuurlijk werkbezoek aan NRW in 2018 en de nadere samenwerking die volgde in 2018, onder andere de besprekingen tijdens de Corridorweek.

4. Provincie Zuid-Holland is in 2018 lid geworden van de European Cyclist Federation (ECF) en het Europese netwerk van regio's en steden voor innovatie in transport (POLIS) heeft het de Europese fietstop in Salzburg bijgewoond. Op 22 november 2018 heeft de gedeputeerde een speech gegeven op de POLIS jaarconferentie in Manchester over hoe de provincie Zuid-Holland energietransitie een betekenisvolle rol geeft in aanleg en onderhoud van wegen. Het lidmaatschap wordt in 2019 voortgezet.
5. Provincie Zuid-Holland is actief lid van de European Grouping of Territorial Cooperation (EGTC) en heeft in 2018 bestuurlijk en ambtelijk inzet gepleegd voor diverse activiteiten van de EGTC Rhine-Alpine General Assembly waaronder het Brussel event op 6 en 7 juni bij het Comité van de Regio's en tijdens de Corridor Week op 8 en 9 november. Het lidmaatschap wordt in 2019 voortgezet.
6. Het onlangs door de EC gepubliceerde "pakket voor schone mobiliteit" omvat onder meer mogelijkheden om in de EGTC corridor te investeren (o.a. voor alternatieve brandstoffen). Hierop zal actief inzet worden gepleegd.

De fitness check van de Europese

luchtkwaliteitsrichtlijnen (2004/107/EG en 2008/50/EG) wordt begin 2018 door DG ENVI gepubliceerd.

Deze consultatie wordt door het AIR netwerk en mogelijk ook in Randstadverband opgepakt. De provincie Zuid-Holland neemt hier actief deel aan.

Achtergrondinformatie Waterstof & Mobiliteit

In **september 2018** heeft Zuid-Holland een conferentie over waterstof georganiseerd in samenwerking met het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) en de FC&H JU.

Europese topmanagers bogen zich over de toekomst van waterstof in het verkeerssysteem. Naast een eigen investering ontvangt Zuid-Holland subsidie van de Europese Unie voor het project in het kader van het programma Fuel Cells and Hydrogen Joint Undertaking en kan rekenen op een bijdrage van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Als de ervaringen positief zijn, zullen op meer plaatsen in Zuid-Holland waterstofbussen het openbaar vervoer gaan verzorgen. De conclusie van de conferentie is dat overal in de Europese Unie de markt rijp is om grootschalige invoering van waterstof in gang te zetten. Inmiddels is provincie gestart aan een voorverkenning hoe met andere waterstofregio's kan worden samengewerkt.

Lopende projecten binnen Europese Fondsenprogramma's:

- De provincie Zuid-Holland is lead partner binnen het project **Clean Inland Shipping (CLINSH)** en zal op 13 maart 2019 een Mid Term Review seminar geven in Brussel over dit demonstratieproject dat de effectiviteit en kosten van emissie reducerende technieken, alternatieve brandstoffen en walstroom vanuit de praktijk in kaart brengt.
- Deelname aan het project **JIVE2-call** (met de provincies Noord-Brabant en Groningen) om 50 waterstofbussen op de weg te brengen, waarvan 20 in de provincie Zuid-Holland.
- Uitvoering project **3MOTION**, betreft Europese cofinanciering voor de aanschaf van (inmiddels bestelde) 4 waterstofbussen.
- Deelnemer binnen project **Vital Nodes**.